

"Muzeji pod kapom"

U POVODU 150. OBLJETNICE
SVOGA UTEMLJENJA

150

HAZU

1864-2014

HRVATSKA AKADEMIA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI

potiče osnivanje

HRVATSKOG MUZEJA
MEDICINE I FARMACIJE

prosvjetičnosti i Hrvatske u pojedinim povijesnim razdobljima.

Inicijativu upraviteljice Odjeka za povijest medicinskih znanosti HAZU prof. dr. sc. Stelle Fatović-Ferenčić i Razreda za medicinske znanosti podrazložio je i Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na svojoj sjednici u lipnju 2006. godine te je donijeli odluku da se utemelji Nacionalni muzej za povijest medicine i farmacije. Taj je prijedlog u više navrata potvrđivan, a 16. svibnja 2011. u Razredu za medicinske znanosti pod vodstvom akademika Marka Pećina – aktualnog tajnika Razreda – podržan je i sastanak Inicijalnoga odборa, na kojem je donesena definitivna odluka o pokretanju projekta.

Odlučeno je da Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti ustupa svoj prostor u prizemlju dvorišne zgrade u Gundulićevu 24, koji se prostire ne 300 m², te da će ga adaptirati za realizaciju Muzeja za povijest medicinskih znanosti. Prostor zahtjeva temeljitu rekonstrukciju i adaptaciju prema suvremenim propozicijama i standardima interaktivnoga muzejskog prostora. Muzej bi se trebao sastojati od dijela za stari muzejski postav, te prostora za (povremene) tematske izložbe. Time bi se Hrvatski muzej medicine i farmacije mogao uz akademsku i edukativnu orientaciju pridružiti i turističkoj ponudi grada Zagreba.

Navedenom, međutim, prethodi niz pripremnih predrađanih – od građevinskih radova i kontinuiranog rada na popisivanju, digitalizaciji i konzervaciji materijalnih ostataka medicinske baštine do njena evidentiranja na fakultetima i u institutima, u bolnicama, ljekarnama, u drugim muzejima, u samostanima ili u rukama privatnih osoba.

Hrvatsko muzejsko vrijede je na svojoj 11. sjednici održanoj 9. lipnja 2014. godine utvrdilo kako su skladno odredbama članka 17. Zakona o muzejima (NN br. 142/98., 65/09.) ispunjeni svi uvjeti za osnivanje Hrvatskog muzeja medicine i farmacije Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Sukladno tomu Ministarstvo finansija RH odobrilo je zapošljavanje upravitelja Hrvatskog muzeja medicine i farmacije (s muzejskim zvanjem) na neodređeno vrijeme. Na to radno mjesto izabrana je Silvija Brkić Midžić, viša kustosica, koja će nastupiti na posao 2. ožujka 2015. godine.

The Croatian Museum of Medicine and Pharmacy of The Croatian Academy of Sciences and Arts

Although endeavours to establish the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy have a long history, they were particularly intensified in 2006, when the Presidency of the Croatian Academy of Sciences and Arts made a decision to found the Croatian National Museum for the History of Medicine and Pharmacy. It was decided that the Croatian Academy of Sciences and Arts offer their premises on

the ground floor of the courtyard building at 24 Gundulićeva Street and adapt it to accommodate the Museum of the History of Medical Sciences. At their 11th session held on June 9, 2014, the Croatian Museum Council stated that, pursuant to the regulations of Article 17 of the Law on Museums (OG 142/98., 65/09) all the conditions for the establishment of the Croatian Museum of Medicine and Pharmacy of the Croatian Academy of Sciences and Arts were fulfilled. Silvija Brkić Midžić, senior curator, was appointed Director of the Museum in the process of being established.

Zeljko Jamičić

Muzeji policije

Različiti organizacijski oblici policije postoje već stoljećima. Kad elementarni oblik društvenog nadzora policija je starija i od same države. Korijene nalazimo prije postojanja države, još u jednostavnim zajednicama. Povijesne činjenice ukazuju kako je policija jedna od najstarijih službi u ljudskom društvu, odnosno u državi.

Prvotni su to bile vojne ili polovojne organizacije koje su se razvile iz osobnih straža vladara ili skupina građana koji su se organizirali radi medusobne zaštite. Policijsku ulogu uviјek je obavljala i vojska za obranu države izvana i iznutra. Postupno bi se odredile posebne jedinice za obavljanje službe sigurnosti pa su se njihove vojnike znajuće s vremenom izgubile. Riječ „policija“ dolazi od grčke riječi „politeia“. Što znači „državno uređenje“ da bi se to kasnije svelo na ono što se naziva „unutarjnom upravom“.

Jeste li čuli da astinome, ageranome ili hipotokoxi u staroj Grčkoj, zatim liktore, kvestore, kuratore (curatores urbi), edile i frumentariije u starom Rimu? Sve su to nazivi različitih državnih službi ili službenika koji su u različito vrijeme obavljali i neke poslove koje danas obavlja policija. Naziv „police“ javlja se prvi put u Francuskoj u 13. stoljeću u pojmu *Chambre de police*. U engleskom jeziku izraz „police“ javlja se u 16. stoljeću, a značio je gradanskog uprava.

Iz statuta dalmatinskih gradova saznamjemo da su u nas od 13. stoljeća nadalje postojali policići, pudari, justicari, gajari, gastići, porkulabi ili kaštelani, kapetani noći, nočni stražari..., dok su u kontinentalnoj Hrvatskoj poznati grabanti ili trabanti, satrapi, desnetici, hajduci, gradski panduri..., a u posljednjih sto pedeset godina pojavljuju se nazivi redarstvo, oružništvo, žandarmerija, milicija i policija. Ukratko, riječ je o službi koja datira otkad datiraju i prvi oblici pravno uređenih društava.

Prvi „policijski muzej“ otvoren je u Francuskoj, u Parizu 1909. godine, stotinjak godina nakon Napoleonove reforme kojom su stvoreni temelji današnjoj policijskoj organizaciji. Jedna od najstarijih policija, londonska *Metropolitan Police*, osnovana je 1829. godine, otkad počinje i prikupljanje građe za njihovu nacionalnu zbirku policije u Britaniji. Svjetski poznata njujorska policija dobila je 1939. godine projekt svog Memorijalnog centra, a zgradu za stari muzejski postav tek 2001. godine. Danas u svijetu, među zemljama razvijene demokracije, gotovo da i nema one koja nemaju posevnu policijsku muzeju.

U zemljama koje su bile u sastavu Austro-Ugarske Monarhije stanje je djelomice drukčije jer se u tim zemljama osnivaju kriminalistički muzeji,

• Sjedište MUP-a u Zagrebu u kojemu se održavaju izložbe Muzeja policije
Foto: iz arhive Muzeja policije

registrirana (tri osobna vozila i dva motocikla). Ta je registracija osiguravala njihovo redovito održavanje, kupnju goriva i slobodnu vožnju cestama. Zbog mjera štednje registracija je ukinuta, ali ustrajavamo u traženju da vozila budu ispravna i u voznom stanju. Zbog toga se redovito održavaju u MUP-ovoj radionicici, a po potrebi i u vanjskim radionicama. Jedino se vožnja po cestama mora posebno osigurati.

Zad muzeja značajno je to što smo 2014. godine prvi put registrirali jednu našu zbirku pri Ministarstvu kulture. Riječ je o zbirci oružja s oko četiri stotine komada vatrenog oružja, dijelova oružja i minsko-explozivnih sredstava. Dok je neklim muzejima bio uobičajena djelatnost, nama je to bilo veliki iskorak, ali i poticaj za ostvarenje novih zamisli. U tom smislu u 2015. godini namjeravamo prijaviti za registraciju dvije do tri nove zbirke. Naiježe je bilo nebitni led, a nadamo se da će odsas sve ići lakše.

Unatoč tomu što nemamo odgovarajući prostor za povremene izložbe, nismo odustali od izložbenih djelatnosti, jer se putem izložbi javnost više upoznaje s postojanjem muzeja nego preko stalnog postava. Izložbe se češće mijenjaju pa se o njima, a samim time i o muzeju, više govoriti putem javnih glasila. Kao prostor za povremene izložbe odabrali smo predvođe sjedišta MUP-a koje s oko 200 m² može odgovoriti potrebama. U početku je bilo otpora službe osiguranja, jer je njima ulazak gradana u štićeni prostor bez legitimiranja bio nezamisliv. Vrijeme čini svoje i takva su poimanja sigurnosti danas prošlost te je u radno vrijeme moguće slobodno ući i razgledati izložbu.

U proteklih trinaest godina organizirali smo više od 60 različitih izložbi koje su se postavljale, osim u Zagrebu, i u mnogim drugim gradovima po Hrvatskoj: od Osijeka, Virovitice, Koprivnice, Požege, Broda preko Karlovca do Zadra i Splita.

Teme kojima smo se bavili bili su policijske - o prometnoj policiji, policiji i navješćima, kriminalističke, pokazivali smo amatersko stvaralaštvo policijskih službenika (likovno, fotografsko, keramičarsko), zatim izložbe iz fundusa Muzeja policije te prigodne kojima bismo obilježili neki događaj (o Ivani Vučetiću, o Kravom Uskru na Plitvicama 1991., o pogibiji policajaca u Borovom Selu 1991.) Naše smo izložbe izlagali, osim u prostorima policijskih zgrada, i u drugim muzejima - koprišnicom

Gradskom muzeju, Narodnom muzeju u Zadru, Gradskom muzeju u Šisku, šibenskom Gradskom muzeju, Tifloškom muzeju u Zagrebu ili Muzeju Prigorja u Sesvetama. Od većih izložbi vrijedne su spomena izložba „Vozak i prometni, molim o nastanku i radu prometne policije. Samo smo slični o povijesnim, današnjim i nekim metodama identifikacije osoba koje se tek uvode u širo primjenu; Zašto smo suparnici?“ o policiji i nogometnom huliganizmu ili izložbu povodom objavljenja Centra za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještacnja „Ivan Vučetić“ s pokaznim vježbama vještaka Centra o metodama vještovanja najčešćih kaznenih djela.

Koristimo prigodu da svaku od tih izložbi ponudimo i drugim zainteresiranim muzejima u Hrvatskoj, a više o izložbama može se saznati na našim web stranicama www.mup.hr/policija/muzepolicije (<http://www.mup.hr/1107.aspx>).

Valja napomenuti da kao prateća događanja uz izložbe, kad tema izložbe to dopušta, organiziramo i prigodne radionice za djecu i građane. Za djecu uzrast organizirali smo likovne radionice – crtanja na zadanu policijsku temu, a za nešto veći uzrast izradu skulptura od žice. Za one koji su mogli pratiti nešto stručnije teme i izražavanje, samo po sebi je razumljivo da su im najzanimljivije bile pokazne vježbe iz područja kriminalistike. Vrsni kriminalistički tehničari pokazivali su metode izdvajanja otiska prstiju (klasičnim metodama s pomoću finog željezognog praha i suvremenim metodama sa pomoću svjetlosti različitih valnih duljina), izrade mulaziranja, traga obuće (radi se o izradi gipsang odjeljeva traga obuće koja je utisнутa u meko tlo), izrade tzv. parafinske rukavice (radi se o sakupljanju neizgorjelih barutnih čestica koje ostaju na šakama nakon pucanja iz vatrenog oružja) i slično. Zanimljivo je kako su iznad očekivanja bile posjećene i radionice o izradi umjetničke fotografije te radionice o *découpage technici* oslikavanju predmeta.

Osim vlastitih izložbi njegujemo i suradnju s drugim muzejima u Hrvatskoj. Tako smo našu gradu za izložbe ili prigodna događanja posudivali Vojnom muzeju i Muzeju grada Zagreba za izložbe o Domovinskom ratu, Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo za izložbu o hrvatskim izumiteljima, Muzeju moderne i suvremene

umjetnosti u Rijeci za izložbu *Antologija krijumčarenja*, Muzeju granatiranja Zagreba za stalni postav, a Muzeju trijeljog kraja pomogli smo u pisaju teksta o improviziranim oružju.

Od međunarodnih veza sa srodnim muzejima suradnju smo razvili s Muzejom slovenske policije, dok s muzejima u drugim zemljama suradujemo na razini razmjene informacija ili posjeta (mi k njima). Najvršću suradnju ostvarili smo sa slovenskim kolegama koji su nas pozvali 2012. godine da za njihov policijski rukovoditeljski kadar održimo predavanje o radu i planovima našeg muzeja. Od kraja četrdesetih godina, kako je to već spomenuto, do godinu-dvije prije tog skupa oni su djelovali pod nazivom Kriminalistički muzej, ali su se tih godina počeli pretvarati u Muzej policije. Neka ne zvuči neskorom, ali nova kolegica, voditeljica njihova muzeja, uzela je naš primjer za to kom po sebi i oni trebali razvijati.

Kad god se ukaze prigoda da govorimo o policiji, njezinoj povijesti ili o Muzeju policije, mi takve prigode prihvaćamo. Prigodna predavanja održali smo na I. i II. kongresu muzealača, na skupu *Semilogija Domovinskog rata* u Zadru, na skupu o baštinskim ustanovama i Domovinskom ratu u Zagrebu i na Festivalu znanosti u Tehničkom muzeju.

Ne propuštamo prigodu da se s nekom temom za rada Muzeja ili prošlosti policije javimo u internom policijskom e-glasniku jer smatramo da je jako važno postupno djelovati i na taj način odgajati i razvijati senzibilnost među djelatnicima Ministarstva unutarnjih poslova za baštinski odnos prema profesiji i službi u kojoj rade.

Zaključno

Rad i djelovanje u muzeju koji djeluje u sklopu neke institucije nije jednostavan. Česta promjena čelnih ljudi, nerazumijevanje okoline, nedostatak djelatnika i financijskih sredstava, mjesta su općih žalopkih kakve svi možemo ispričati. Uvjereni smo kako će s našim cjelokupnim uporom i angažiranim radom doći dan kad će hrvatska policija dobiti prostor za stalni postav Muzeja policije kojim će se ponositi. Kad se jednog dana dobije takav prostor, cilj je prerasti okvire muzeja i razviti se u moderan muzejko-prevencijski centar koji će posjetiti godišnje oko 30.000 posjetitelja.

The Police Museum builds on the rich tradition of Croatian crime museums. Despite the personnel, organisational and financial difficulties it faces within such a large system as the Ministry of the Interior, its continuous efforts to gain a permanent collection show that the Museum has both a future and an interested audience.

By undertaking activities related to the collection and processing of the exhibits, by popularizing them through internal bulletins and by actively organizing exhibitions, the Police Museum has become recognizable within the Ministry of the Interior as a heritage service that cherishes the history of the police forces on Croatian soil from their earliest beginnings in the 13th century to the present day.

The work of the Police Museum covers not only issues of the past but it also focuses on contemporary needs of recognition and self-protective behaviour, such as the challenges of various forms of crime that people are exposed to. This benefits citizens of all ages, particularly children and young people.

- Detajl s izložbe „V oružje iz zbirke M policije“, 2013.
Foto: iz arhive Muzeja

